

19.09.2022

Група 14. Історія України. Урок 5. Практичне заняття. Перша світова війна як виклик людському виживанню. Повсякденне життя на фронті та в тилу. Гісем 10 клас с.23

**Практичне заняття. Перша світова війна як виклик людському виживанню.
Повсякденне життя на фронті та в тилу**

1. Пригадайте, що ми називаємо повсякденним життям людини? 2. Як ви розумієте вислів «виклик людському виживанню»? 3. Чому становище жінок, дітей-сиріт, біженців, скалічених військових, військовополонених у війні вважають викликом людському виживанню? Які ще екстремальні ситуації в житті людей, зумовлені війною, можна віднести до них?

Мета: на підставі аналізу підготовлених повідомлень, презентацій та наведених джерел визначити, як Перша світова війна вплинула на життя різних верств суспільства.

Завдання для підготовки до практичного заняття

Підготуйте повідомлення (презентації) про: 1) вплив Першої світової війни на повсякденне життя різних верств населення України; 2) екстремальні ситуації в житті людей, зумовлені Першою світовою війною.

Хід заняття

1. Об'єднайтеся в малі групи за тематикою підготовлених повідомлень та обговоріть результати роботи над ними.
2. Повідомте про спільні висновки, яких ви дійшли, працюючи в малих групах.
3. Ознайомтеся із запропонованим матеріалом і визначте, що нового ви дізналися на підставі його аналізу відповідно до теми заняття.
4. Представте класу найкращі з підготовлених до уроку повідомлень (презентацій).
5. Сформулюйте висновки відповідно до мети заняття.
6. Підготуйте до уроку узагальнення есе на тему «Моє ставлення до війни як явища суспільного життя».

1) Зі спогадів вояка легіону УСС О. Кобця

Було це 27 серпня 1914 р. Десь опівдні через усе село проїхав, простуючи звідти десь, звідки чути було бухкання гармат і цокотання кулеметів, великий фургон із червоним хрестом на білому прапорі, що його тримав у руках молодий парубок-німець у той час, коли

трохи старший поганяв коні. У фургоні відкриті, але позакутувані у білі простирадла лежали перев'язані марлею, крізь яку просочувалась кров, немолода вже жінка і маленьке, може дволітнє, дитятко. Голова цієї дитини була туго забинтована, виглядали тільки стражденні оченята, а перев'язка вже мокріла від крові...

2) Із листа солдата російської армії А. Рубльова з Південно-Західного фронту

Я поки живий, був в окопах 12 днів, а зараз на відпочинку. Слава богу, тиша, бою поки немає, а далі побачимо. Але зараз злидні допекли, хоча я й змінюю білизну, виварюючи її в окропі. Ну що ж, намагаємося витримувати все, може, переживу все це... Під час відпочинку, я сплю на гілках у землянках. Але в окопах майже не сплю, хоча там є гілки, мох і листя, у тих самих окопах вириті спеціальні ями від холоду й дощу, але там брудно. Одним словом, найгіршому ворогу я не побажав би опинитися в тих «окопах». Якби дав бог, щоб ніколи в житті ніхто не опинився в цих окопах, і щоби навіть не знали, що таке окопи. А мені, якби бог дав пережити всі ці солдатські потреби й залишитися живим, бо я вже дізнався, що таке війна.

3) Із листа солдата німецької армії Й. Мюллера

Люба мамо!

Тепер я знаю, чим є війна. Ми сидимо вже вісім днів у шапцях, і тут дуже холодно. Уже десять днів ми не їли теплої їжі, тільки галети з паштетом, бо польова кухня не може до нас доїхати. На горі біля нас лежить багато вбитих. Із 240 чоловік 40 лежать там. Моїм єдиним бажанням є якнайшвидше завершення війни.

4) Зі свідчень солдата австро-угорської армії, що перебував у російському полоні (грудень 1914 р.)

У казки про російську жорстокість мало хто вірить, бо насправді вона практично ніде не підтвердилась, а особисто зі мною кубанські козаки, що захопили мене в полон, поводитися добре й нагодували та, дізнавшись, що я хворий, наказали господарю тієї хати, де я перебував, запрягти коня й на возі довести до російського шпиталю.

5) Зі спогадів генерала М. Головіна «Військові зусилля Росії у світовій війні» про ситуацію на Південно-Західному фронті в 1915 р.

...Важко словами передати весь драматизм становища. Тільки частина бійців, що опиналася на фронті, була озброєною, інші ж чекали смерті свого товариша, щоб, у свою чергу, взяти до рук гвинтівку. Вищі штаби займалися винахідництвом, часом досить

невдало, тільки б як-небудь викрутитися з катастрофи. Так, наприклад, у моє буття генерал-квартирмейстером (відповідальний за матеріальне забезпечення військ — Авт.) 9-ї армії згадую телеграму штабу Південно-Західного фронту, отриману в серпні 1915 р., про озброєння частини піхотних рот сокирами, посадженими на довгі топорища. Передбачалося, що ці роти можуть бути використані для прикриття артилерії. Фантастичність цього розпорядження, що було задекларовано з глибокого тилу, була настільки очевидною, що мій командувач, генерал Лечицький, глибокий знавець солдата, заборонив давати подальший хід цьому розпорядженню, вважаючи, що воно лише підірве авторитет начальства. Я наводжу цю майже анекдотичну спробу ввести «алебардистів» тільки для того, щоб охарактеризувати ту атмосферу відчаю, у якій перебувала російська армія в кампанії 1915 р.

6) Зі спогадів офіцера австро-угорської армії періоду Першої світової війни М. Тарнавського

Я помітив знаменне явище. У найрясніший вогонь військо пішло, як у дим, за своїм командиром: безкритично, як барани, воно мало лише послух на показ, на порух руки верховода, на його найменший знак. У цілій повноті я побачив тут оцю негативну і позитивну вартість дресури вояка, у якій він губив усе індивідуальне та ставав безкритичним автоматом.

Із часом у тих воюючих автоматах щось попсувалося. У їхніх очах пробуджувалися інтелігенція, хитрість, збайдужіння до по-тричі виголошуваних наказів. Але це прийшло згодом. У перших тижнях боїв австрійське вояцтво вперто нагадувало мені отару баранів, гнану на заріз.

7) Із листа солдата російської армії з Південно-Західного фронту

...Німець зміцнив свої позиції і сидить в окопах, як пан каже російською — «и близко не подойдешь», справи наші непривабливі, навіть дуже погані; жах набридло так страждати і мучитися на світі; живемо на землі теж дуже погано, немає на душу смушки землі, а в поміщиків — оком не скинути, ніби тільки для них одних Бог створив землю, наш брат мужик, селянин, солдат ображений. У перемогу твердо не потрібно вірити, усім відомо, що в нас єднання немає і думати не потрібно... що в кінця нічого немає, а нам, захисникам батьківщини, варять три фунти грибів на 250 осіб.

8) Зі щоденника невідомого жителя Північної Буковини доби Першої світової війни

18.11.1916 р. Субота

Живемо, як у криміналі: ніде не ходимо, нічого не знаємо. Стали справжніми вегетаріанами. Правда, дріб не так-то й дуже дорогий. Курку можна купувати за 2 крони, качку за 3 крони, гуску за 5 крон, та біда, що на все це треба грошей, а грошей меншає, не прибуває, бо платні ніхто не дає. Тому зводиться до крайності. Що було старе «нездале», тепер направляється — і воно добре. От я тепер став «шевцем»: золую та латаю собі й дітям черевики, а мама латає їм сукенки. Нафти вже не можу ніде дістати. У нас щось 5 л, та щоби стало надовго, свіtimo тільки одну лампочку № 5 у кухні. А як ця вийде, то будемо світити каганчиком — черепочком зі смальцем і гнотиком. Однак то не всім тепер так тяжко жити, як нам. Є і такі, яким тепер багато ліпше живеться, як під час миру. Але то треба бути «лисом» і обманцем. Третій рік науки вже нема. Олю і Толю підготовляю сам. Однак шкільна наука все-таки ліпша.

9) Із новели «Мрія» В. Стефаника про галицьке село в зоні бойових дій

...Гармати виважували землю з її предвічної пустелі. Хати підлітали вгору, люди, закопані в землю, скам'яніли й не могли підвести руки, щоби перехрестити дітей, червона ріка збивала піну з крові, і вона, як вінок, кружляла коло голів трупів, які тихенько сунули за водою. По битві копали гроби, витягали мерців з води. Поле за кілька днів зродило багато, дуже багато хрестів.

10) Зі щоденника солдата російської армії О. Замрія

Коли я прибув додому, йшла повним ходом молотьба хлібів, коли я ввійшов у двір, мене зустріла сестра... Вона була неодружена, брати всі були на війні, їх жінки працювали на хазяйстві. Сестра гірко плакала, що ми втратили батька і матір. Важкою була зустріч за таких обставин, та нічого не поробиш, проте треба кінчати молотьбу. Наше господарство засівало тоді 20 десятин пахоти, а мужика в господарстві не було, та все ж на той час багато було полонених австрійців та мадяр, або вірніше українців, як ми на них говорили — западників.